

สถานการณ์การให้บริการทางการแพทย์ของสถานพยาบาลคู่สัญญาหลัก
แก่ผู้ประกันตนของ โครงการประกันสังคม ในจังหวัดสมุทรปราการ

นางวนิดา จิรนาทติก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-606-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019194

114838035

A SITUATION OF MEDICAL SERVICE PROVISION BY THE
MAIN-CONTRACTOR HOSPITALS TO THE INSURED WORKERS
OF SOCIAL SECURITY ACT IN SAMUT PRAKAN PROVINCE

Mrs. Vanida Jiranatdilok

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Science

Department of Preventive and Social Medicine

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-606-5

วนิดา จิรนาทติก : สถานการณ์การให้บริการทางการแพทย์ของสถานพยาบาลคู่สัญญาหลักแก่ผู้ประกันตนของโครงการประกันสังคมในจังหวัดสมุทรปราการ (A SITUATION OF MEDICAL SERVICE PROVISION BY THE MAIN-CONTRACTOR HOSPITALS TO THE INSURED WORKERS OF SOCIAL SECURITY ACT IN SAMUT PRAKAN PROVINCE) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงอุบลรัตน์ สุคนธมาน ศาสตราจารย์ นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล, 150 หน้า. ISBN 974-582-606-5

การให้บริการทางการแพทย์ของผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 มีอัตราการให้บริการที่ค่อนข้างต่ำ ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การให้บริการทางการแพทย์ของสถานพยาบาลคู่สัญญาหลักทั้ง 5 แห่งในจังหวัดสมุทรปราการ ในการให้บริการรักษาพยาบาลแก่ผู้ประกันตนในระยะเวลา 1 ปี (มิถุนายน 2534-พฤษภาคม 2535) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้องในโครงการประกันสังคมในโรงพยาบาลแต่ละแห่งถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้ประกันตนที่มารับบริการและชนิดของโรคที่มารับบริการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีแจงนับจากฝ่ายเวชระเบียน ข้อมูลการจัดเตรียมสถานพยาบาลอาศัยการสังเกตโดยตรง ระหว่างวันที่ 1 ถึง 30 พฤศจิกายน 2535

ผลการศึกษาพบว่า มีโรงพยาบาลคู่สัญญาหลัก 5 แห่งที่จัดบริการให้แก่ผู้ประกันตน มีโรงพยาบาลเพียง 1 แห่งเท่านั้นที่มีการจัดคลินิกประกันสังคมแก่ผู้ป่วยประกันสังคมโดยเฉพาะและมีโรงพยาบาล 2 แห่งที่มีเครือข่ายการจัดบริการทางการแพทย์ที่มีทั้งระดับ Supra-contractor และ Sub-contractor อัตราการใช้บริการผู้ป่วยนอกของผู้ป่วยประกันสังคมในโรงพยาบาลของรัฐบาลเฉลี่ย 7.2-35.3 ครั้ง/พันคน/เดือน (0.09-0.42 ครั้ง/คน/ปี) อัตราการใช้บริการผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลเอกชนเฉลี่ย 42.8-105.8 ครั้ง/พันคน/เดือน (0.51-1.27ครั้ง/คน/ปี) ส่วนอัตราการใช้บริการผู้ป่วยในของผู้ป่วยประกันสังคมในโรงพยาบาลของรัฐบาลเฉลี่ย 0.6-1.4 ครั้ง/พันคน/เดือน(0.007-0.017 ครั้ง/คน/ปี) และโรงพยาบาลเอกชนเฉลี่ย 0.1-2.8 ครั้ง/พันคน/เดือน (0.001-0.034 ครั้ง/คน/ปี) สำหรับโรคหรือกลุ่มโรคที่ผู้ป่วยประกันสังคมมารับบริการผู้ป่วยนอกมากคือโรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน (Upper respiratory tract infection) ส่วนผู้ป่วยในคือโรคอุจจาระร่วง (Diarrhea) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดบริการทางการแพทย์ของผู้ให้บริการนั้น ส่วนใหญ่เนื่องมาจากความไม่เข้าใจของผู้ประกันตน นายจ้างและเจ้าหน้าที่บางส่วนของโรงพยาบาล การขาดการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ตลอดจนความล่าช้าในการบริหารงานของสำนักงานประกันสังคม

ภาควิชา ..... เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
สาขาวิชา ..... เวชศาสตร์ชุมชน
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิติ ..... จิรนาทติก
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... อ.อุบลรัตน์ สุคนธมาน
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ..... อ.ภิรมย์ กมลรัตนกุล

C445319 : MAJOR COMMUNITY MEDICINE

KEY WORD: SOCIAL SECURITY ACT/MEDICAL SERVICE/INSURED WORKERS/MAIN-CONTRACTOR
VANIDA JIRANATDILOK : A SITUATION OF MEDICAL SERVICE PROVISION BY
THE MAIN-CONTRACTOR HOSPITALS TO THE INSURED WORKERS OF SOCIAL
SECURITY ACT IN SAMUT PRAKAN PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF.
DR. UBOLRATANA SUKONTHAMAN PROF. DR. PIROM KAMOL-RATANAKUL, 150 pp.
ISBN 974-582-606-5

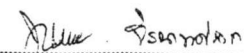
The rate of medical service utilization by the insured workers, under the Social Security Act 1991 was rather low. So the objective of this cross-sectional descriptive study is to assess the situation of medical service provided by the five main-contractor hospitals to insured workers in Samut Prakan province during June 1991 to May 1992. Problems on service provision were collected by in-depth interview from the officers who were responsible for this scheme in each hospital. Number of insured workers treated in these hospitals were collected from respective Medical Record Departments. Medical service provisions in each hospital were noted by direct observation. Data were collected during 1-30 November 1992.

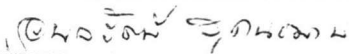
It was found that there was only one main-contractor hospital having a special clinic for insured workers and there were two main-contractor hospitals having a network of both supra-contractor and sub-contractor providers for insured workers. Number of out-patient services used by insured workers in public and private hospitals were 7.2-35.3 visits/1,000 persons/month (0.09-0.42 visit/person/year) and 42.8 - 105.8 times/1,000 persons/month (0.51-1.27 times/person/year) respectively. Number of admissions were 0.6-1.4 cases/1,000 persons/month (0.007-0.017 case/person/year) in public hospital and 0.1-2.8 cases/1,000 persons/month (0.001-0.034 case/person/year) in private hospitals. The most common out-patient consultation was Upper respiratory tract infection. Diarrhoeal disease was the most common for in-patient. The providers' problems in arranging medical care service effectively were the misunderstanding of the insured workers as well as employers and some hospital officers, the lack of suitable and adequate public relation and the management problem of the social security office.

ภาควิชา..... เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

สาขาวิชา..... เวชศาสตร์ชุมชน

ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงอบรัตน์ สุนทรมาน และศาสตราจารย์ นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือและตรวจแก้ไขเนื้อหาจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณนายแพทย์วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร หัวหน้าฝ่ายโครงการและงบประมาณ กระทรวงสาธารณสุข ที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย นอกจากนี้ยังได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้อีกด้วย

ในด้านกรเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณณรงค์ทิพย์ คลยไชย นายแพทย์อนวัชม์ ศุภชติกุล นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ ผู้อำนวยการหรือผู้บริหารโรงพยาบาลทั้ง 5 แห่ง นายแพทย์สุเทพ ชูใจ คุณสกุญญา คงสวัสดิ์ คุณพนิตสร เหมพิสทธิ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่สามารถกล่าวนามได้ในที่นี้ รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน อนึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาเป็นอย่างสูงและขอขอบคุณ นายบรรหาร จิรนาทติลก ซึ่งได้สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านกำลังกายและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมาจนสำเร็จการศึกษา

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วนิดา จิรนาทติลก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
คำถามของการศึกษา.....	5
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
ระยะเวลาในการศึกษา.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ระบบประกันสังคม.....	8
การประกันสังคมในประเทศไทย.....	10
ผลกระทบของพระราชบัญญัติประกันสังคมต่อระบบบริการสาธารณสุข.....	14
การจัดบริการทางการแพทย์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคมพ.ศ. 2533.....	14
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	28
3. วิธีดำเนินการศึกษา.....	29
รูปแบบที่ศึกษา.....	29
ประชากรที่ศึกษา.....	29
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	30
การรวบรวมข้อมูล.....	31
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. ผลการศึกษา.....	36
ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง.....	36
การจัดบริการทางการแพทย์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคมพ.ศ.2533.....	36
การใช้บริการทางการแพทย์ของผู้ป่วยประกันสังคม.....	41
ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการทางการแพทย์.....	81
5. อภิปรายผลการศึกษา สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ.....	94
อภิปรายผลและสรุปผลการศึกษา.....	94
สรุปผลการศึกษา.....	99
ข้อเสนอแนะ.....	101
จุดอ่อนของการศึกษา.....	102
รายการอ้างอิง.....	103
ภาคผนวก.....	108
ภาคผนวก ก. ตารางแสดงรายละเอียดการใช้บริการของผู้ประกันตน.....	109
ภาคผนวก ข. จดหมายขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล.....	134
ภาคผนวก ค. แบบสอบถาม.....	136
ภาคผนวก ง. สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	148
ประวัติผู้เขียน.....	150

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	กำหนดจำนวนเงินทดแทนค่าบริการทางการแพทย์ตามประกาศของสำนักงานประกันสังคม.....	3
1.2	แสดงจำนวนผู้ประกันตน จำนวนสถานประกอบการที่อยู่ในข่ายบังคับของโครงการประกันสังคมและจำนวนโรงพยาบาลคู่สัญญาหลัก.....	5
2.1	แสดง โครงสร้างของกองทุนประกันสังคม.....	22
2.2	แสดงประโยชน์ทดแทนทางการแพทย์ที่ผู้ประกันตนได้รับ.....	22
2.3	ข้อ เปรียบเทียบระหว่างกองทุนประกันสังคมกับกองทุนเงินทดแทน.....	24
2.4	สรุปประโยชน์ทดแทนที่ผู้ประกันตนจะได้รับ.....	25
3.1	แสดงจำนวนสถานประกอบการและจำนวนผู้ประกันตนที่ลงทะเบียนไว้กับโรงพยาบาลคู่สัญญาหลัก.....	30
3.2	แสดงตัวแปรในการศึกษา, วิธีวัดตัวแปรและแหล่งข้อมูล.....	32
3.3	แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ให้สัมภาษณ์แยกตามตำแหน่งและ โรงพยาบาล.....	33
4.1	แสดงการจัดให้มีบริการ เฉพาะ ผู้ป่วยประกันสังคมในโรงพยาบาล.....	37
4.2	ความครอบคลุมของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อระบบการให้บริการทางการแพทย์ จำแนกตามประเภทของโรงพยาบาล...	38
4.3	การใช้สื่อในการ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อระบบการให้บริการทางการแพทย์.....	39
4.4	การจัด เครือข่ายการให้บริการทางการแพทย์.....	41
4.5	แสดงจำนวนผู้ประกันตนที่ลงทะเบียนไว้ในแต่ละ โรงพยาบาล.....	43
4.6	แสดงจำนวนผู้ประกันตนและอัตราการใช้บริการผู้ป่วยนอกของผู้ประกันตน ในแต่ละโรงพยาบาล.....	44
4.7	แสดงจำนวนผู้ประกันตนและอัตราการใช้บริการผู้ป่วยในของผู้ประกันตน ในแต่ละโรงพยาบาล.....	45
4.8	แสดงจำนวนการมาใช้บริการผู้ป่วยนอกของผู้ประกันตนในแต่ละแผนก แยกตามโรงพยาบาล.....	47
4.9	โรคที่ผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย ในแต่ละ โรงพยาบาล.	49
4.10	โรคที่ผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย ของ โรงพยาบาลรัฐ..	50
4.11	โรคที่ผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย ของ โรงพยาบาล 2..	51
4.12	โรคที่ผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย ของ โรงพยาบาล 3..	52
4.13	โรคที่ผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย ของ โรงพยาบาล 4..	53
4.14	โรคที่ผู้ประกันตนที่มาใช้บริการ เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย ของ โรงพยาบาล 5..	54

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.15 แสดงจำนวนผู้ประกันตนที่เป็นผู้ป่วยใน แยกตามสาเหตุและโรงพยาบาล.....	56
4.16 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนตามอายุ เพศและสาเหตุการเป็นผู้ป่วยในของโรงพยาบาลของรัฐ.....	57
4.17 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนตามอายุ เพศ และสาเหตุการเป็นผู้ป่วยในของโรงพยาบาล 2.....	58
4.18 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนตามอายุ เพศ และสาเหตุการเป็นผู้ป่วยในของโรงพยาบาล 3.....	59
4.19 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนตามอายุ เพศ และสาเหตุการเป็นผู้ป่วยในของโรงพยาบาล 4.....	60
4.20 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนตามอายุ เพศ และสาเหตุการเป็นผู้ป่วยในของโรงพยาบาล 5.....	61
4.21 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนที่เป็นผู้ป่วยในตามอายุ เพศ และแผนกที่มาใช้บริการของโรงพยาบาลรัฐ.....	62
4.22 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนที่เป็นผู้ป่วยในตามอายุ เพศ และแผนกที่มาใช้บริการของโรงพยาบาล 2.....	63
4.23 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนที่เป็นผู้ป่วยในตามอายุ เพศ และแผนกที่มาใช้บริการของโรงพยาบาล 3.....	64
4.24 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนที่เป็นผู้ป่วยในตามอายุ เพศ และแผนกที่มาใช้บริการของโรงพยาบาล 4.....	65
4.25 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนที่เป็นผู้ป่วยในตามอายุ เพศ และแผนกที่มาใช้บริการของโรงพยาบาล 5.....	66
4.26 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนที่เป็นผู้ป่วยในตามอายุ เพศ และการผ่าตัดของโรงพยาบาลรัฐ.....	67
4.27 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนที่เป็นผู้ป่วยในตามอายุ เพศ และการผ่าตัดของโรงพยาบาล 2.....	68
4.28 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนที่เป็นผู้ป่วยในตามอายุ เพศ และการผ่าตัดของโรงพยาบาล 3.....	69
4.29 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนที่เป็นผู้ป่วยในตามอายุ เพศ และการผ่าตัดของโรงพยาบาล 4.....	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.30 แจกแจงจำนวนผู้ประกันตนที่เป็นผู้ป่วยในตามอายุ เพศ และการผ่าตัด ของโรงพยาบาล 5.....	71
4.31 แสดงโรคหรือกลุ่มอาการของโรคที่ผู้ประกันตนมาใช้บริการผู้ป่วยในมาก 10 อันดับ แรก.....	72
4.32 แสดงระยะพักรักษาตัวในโรงพยาบาลของผู้ประกันตน แยกตามโรคที่พบมาก 10 อันดับแรก ในแต่ละโรงพยาบาล.....	74
4.33 แสดงระยะพักรักษาตัวในโรงพยาบาลของผู้ประกันตน แยกตามสาเหตุในแต่ละ โรงพยาบาล.....	76
4.34 แสดงการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระยะพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ของรัฐบาลและ เอกชน ในโรคที่ผู้ป่วยประกันสังคมมาใช้บริการมาก 10 อันดับแรก. 77	77
4.35 แสดงการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระยะพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ของรัฐบาลและ เอกชน ในโรคที่ผู้ประกันตนสังคมได้รับการผ่าตัด.....	78
4.36 แสดงสัดส่วนการรักษาโดยการผ่าตัดในผู้ป่วยอุบัติเหตุจราจร แยกตามโรงพยาบาล. 79	79
4.37 แสดงสัดส่วนของผู้ป่วยประกันสังคมต่อผู้ป่วยทั้งหมดที่มาใช้บริการ..... 80	80
4.38 ข้อเปรียบเทียบการให้บริการทางการแพทย์ของสถานพยาบาลคู่สัญญาหลักระหว่าง โรงพยาบาลของรัฐและโรงพยาบาลเอกชน.....	92

สารบัญแนกมึ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 แสดงประ โยชน์ทดแทนทางการแพทยัระหว่างกองทุนเงินทดแทนกับ กองทุนประกันสังคม.....	23
2.2 แสดงคำแนะนำสำหรับผู้ประกันตนที่มีสิทธิรับประ โยชน์ทดแทน.....	27
2.3 กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	28
4.1 แสดงการ ไหลเวียนการรับบริการของผู้รับบริการ และความสัมพันธ์ของกองทุน ประกันสังคมกับสถานบริการผู้ให้การประกันสุขภาพ.....	40

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย